

7. Методика преподавания естествознания / [П.И. Боровицкий, П.Ф. Винниченко, Д.Я. Крамаров, Г.М. Тулякова, О.С. Яковлева] ; под общ. ред. П.И. Боровицкого. – Л. : Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства просвещения РСФСР, 1955. – 668 с.
8. Педагогика : учеб. пособие для студ. пед. учеб. заведений / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – 3-е изд. – М. : Школа-Пресс, 2000. – 512 с.
9. Половцов В.В. Основы общей методики естествознания / В.В. Половцов. – М. : [би], 1907. – 276 с.
10. Рыков Н.А. Профессиограмма учителя биологии средней общеобразовательной школы / Н.А. Рыков, А.И. Щербаков // Научно-педагогические основы подготовки учителя биологии : сб. науч. трудов. – Л. : ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1973. – Вып. 1. – С. 17-61.

Нагорна Н. В., Дану А.А.

ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К СОВРЕМЕННОМУ УЧИТЕЛЮ БИОЛОГИИ

В статье рассматривается проблема исследования основных требований к современному учителю биологии. Раскрыта сущность и структура профессиограммы современного учителя биологии, которая выступает моделью специалиста и основой разработки содержания профессиональной подготовки будущих современных педагогов. Доказано, что специфика деятельности современного учителя биологии выдвигает основные требования к нему. Охарактеризованы совокупность основных знаний и умений современного учителя биологии, личностные и профессиональные качества педагога в нынешних социально-экономических условиях.

Ключевые слова: профессиограмма, современный учитель биологии, профессиональные качества.

Nagorna N. V., Danu A.A.

BASIC REQUIREMENTS FOR THE MODERN TEACHER OF BIOLOGY

The innovative processes in the Ukrainian education necessitated the creation the profессиogram of biology teacher, which would be not only a model of professional, but the basis for developing the content of training the future teachers as well. The paper clarifies the nature and structure of teachers' profессиogram, and analyzes the dynamics of the requirements for the individual features of biology teacher. The author proves that the specifics of the biology teacher determine the special requirements for him or her, the formation of the specific skills and availability of individual personality traits. The study attempts to outline a professional portrait of biology teachers which includes a set of necessary professional knowledge and skills, personal and professionally significant qualities of the individual teacher in the current socio-economic conditions. Professional portrait of modern biology teacher will be a reference in the professional formation of future specialists, and will contribute to the development of teacher's personal and professional qualities which are important in the teaching profession, in the formation of his or her self-esteem, individual trajectory of professional self-development and self-improvement.

Keywords: profессиogram, modern teacher of biology, professionally significant qualities.

Подано до редакції 20.04.2017.

УДК 37.013.83

© 2017

Покроєва Л.Д., Армейська Л.В.

МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ МАЛОКОМПЛЕКТНИХ ШКІЛ У ПРОЦЕСІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлена одна із проблем розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл в системі післядипломної освіти, а саме: моніторинг розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у процесі післядипломної освіти.

Обґрунтовано одну із головних умов розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл через організацію й проведення моніторингу набуття ними всіх компонентів професійної компетентності. Розглянуто якість навчання, яка досягається за рахунок модернізації змісту програм освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації на основі узгодження державного замовлення, потреб освітянського загалу та процесу навчання за рахунок забезпечення достатності умов, ресурсів, доцільності обраних форм і методів навчально-пізнавальної діяльності, самостійної роботи слухачів.

Ключові слова: моніторинг розвитку, професійна компетентність, малокомплектна школа, система післядипломна освіти, модель розвитку професійної майстерності, складові професійної компетентності.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. визначено таку мету: підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина; забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання впродовж життя. Це однаковою мірою стосується сільської школи, що останні двадцять років є переважно малочисельною.

Однією із головних умов розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл є організація й проведення моніторингу набуття ними всіх компонентів професійної компетентності.

Обґрунтування цієї умови тісно пов'язано зі спрямованістю всієї системи освіти і, в тому числі, системи післядипломної педагогічної освіти, на якість навчання й отримання високих результатів. Якість навчання досягається за рахунок модернізації змісту програм освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації на основі узгодження державного замовлення та потреб освітянського загалу; та процесу навчання за рахунок

забезпечення достатності умов, ресурсів, доцільності обраних форм і методів навчально-пізнавальної діяльності, самостійної роботи слухачів. Тому, як наслідок, виникає необхідність відстеження поточних й аналізування кінцевих результатів навчання в системі післядипломної освіти, що, у свою чергу, стає основою для проектування саморозвитку та самооцінювання професійної компетентності й особистісного росту слухачів у міжкурсовий період [4; 5].

Зростаючі вимоги до якості освітнього продукту зумовили потребу побудови в сучасному освітньому просторі системи моніторингу, що полягає в обстеженні об'єкта освітньої діяльності через оцінювання певних показників упродовж кількох років і проведення детального аналізу результатів щодо визначення стану освітньої системи, здійснення обґрунтованого, а отже, керованого прогнозу розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

У теорії і практиці (Н. Бондар, Н. Вербицькою, Г. Єльніковою, О. Ляшенко, О. Лукіною та ін.) доведено що моніторинг є одним із найефективніших засобів забезпечення якості освіти на всіх етапах і рівнях: дозволяє, перш за все, отримати вичерпні знання про стан освіти і на основі оцінювання приймати ефективні управлінські рішення. В аспекті підвищення якості освіти моніторинг розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті розглядаємо як невід'ємну важливу компоненту загальної проблеми.

За І. Булах "освітній моніторинг – система організації збору, зберігання, оброблення і розповсюдження інформації про діяльність системи, що забезпечує безперервне відстеження її стану і прогноз її розвитку" [1, с. 71-74]. Соціальна сутність освітнього моніторингу визначається тим, що саме він є основним засобом контролю і передачі соціального досвіду (змісту освіти) новому поколінню. Запровадження системи моніторингу ініціює зміни, що відбуваються у формах і методах контролю, який починає виконувати, крім адміністративної функції, управлінську, коригуючу й інформативну (іншими словами, крім констатувальної, ще і формувальну). Це актуалізує необхідність застосування сучасних форм стандартизованого або структурованого вимірювання успішності навчання та запровадження адекватних багатобальних шкал оцінювання, створення системи освітніх стандартів і розробки критеріїв оцінки досягнення мети.

Як доводить Н. Павленко, забезпечення практико-орієнтованого підходу професійної підготовки майбутніх учителів до використання інтерактивних педагогічних технологій полягає в застосуванні педагогічних форм і методів інтерактивно-рефлексивного спрямування; поєднання контролю і самоконтролю за якістю вирішення поставлених завдань, а також оцінювання викладачем навчальних досягнень студентів і самооцінювання ними власних результатів. Аналогічний підхід використовується в системі післядипломної педагогічної освіти і полягає у здійсненні моніторингу успішності навчання педагогів.

Педагогічне діагностування розглядається Н. Клокар як циклічний процес, що супроводжує курсовий та міжкурсовий (до курсів підвищення кваліфікації і після їх проходження) етапи. Вона відзначає, що система діагностики професійних запитів освітян передбачає максимальне врахування їх індивідуальних і групових потреб, належить до провідних чинників, на яких базується диференційований підхід до організації та змісту підвищення кваліфікації педагогів [3].

При побудові системи моніторингу рівня набуття вчителями сільських малокомплектних шкіл професійної компетентності в системі післядипломної педагогічної освіти скористаємося визначенням І. Булах, якості професійної підготовки як „цілісної сукупності властивостей, що здобуваються в системі освіти суб'єктом діяльності, визначають його професійну компетентність і дають йому змогу мати певну соціальну цінність і відповідати потребам і можливостям ринку праці. Забезпечення якості – це сукупність заходів, необхідних для створення впевненості в тому, що освітній продукт або послуга задовольняють вимоги щодо якості, які сформульовані в освітніх державних стандартах". Забезпечення якості спирається на об'єктивні показники, здобуті під час контролю та моніторингу освітньої системи [1, с. 71-74].

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає в тому, щоб розкрити сучасні прийоми, методи й засоби створення системи моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл. Необхідно зауважити, що мета діяльності навчального закладу післядипломної освіти, умови його функціонування, структурні компоненти не існують самі по собі. Вони вплітаються в діяльність педагогічного колективу й утворюють при цьому функціональні компоненти педагогічної системи, що представлені плануванням, організацією, контролем, моніторинговими дослідженнями, аналізом.

Виклад основного матеріалу дослідження... Функціональні компоненти управління якістю освіти значною мірою визначаються саме структурно-функціональними компонентами педагогічного процесу. Отже, актуальним на сьогодні є не просте проведення в навчальному закладі післядипломної освіти будь-яких розрізнених досліджень, а створення системи моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл.

Принципами моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті слугують принципи системності; об'єктивності; безперервності; перспективності;

гуманістичної спрямованості; відкритості; оперативності. У процесі організації й проведенні моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті враховуються його основні функції: аналітична – психолого-педагогічний аналіз навчального процесу на всіх рівнях його структурної організації, виявлення причинно-наслідкових зв'язків між умовами і результатами; діагностична – комплексне психолого-педагогічне вивчення якості й рівня професійної компетентності вчителя; оцінювальна – кількісно-якісна оцінка діяльності вчителя; коригувальна – дидактична корекція педагогічного процесу, психолого-педагогічна корекція особистості на шляху її саморозвитку; орієнтувальна – спрямування на вирішення мети і завдань розвитку професійної компетентності вчителів у курсовий та міжкурсний періоди; інформаційна – забезпечення вчителів інформацією про позитивні результати моніторингу розвитку професійної компетентності у досліджуваній період [5].

Розвиток професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл є процесом динамічним і підлягає відстеженню, контролю, оцінюванню, прогнозуванню й перспективному баченню наслідків змін. Із означеної позиції актуальним і доцільним у межах нашого дослідження є організація й проведення моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті в докурсний, післякурсний та міжкурсний періоди, що дає можливість своєчасно вносити відповідні корективи й уточнення.

Успіх моніторингу залежить від багатьох чинників: від якісного визначення мети, об'єктів, методів організації дослідження, чіткості дій, повноти аналізу отриманих матеріалів.

З урахуванням того, що моніторинг розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті, як різновид педагогічного моніторингу, передбачає цілеспрямоване, спеціально організоване відстеження змін суб'єктивного й об'єктивного характеру педагогічного процесу для своєчасного прийняття адекватних рішень, складання прогнозу на основі порівняння й аналізу зібраної інформації, визначено мету моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті: забезпечення ефективного відстеження якісних змін у професійних знаннях і вміннях учителів в різні періоди їх навчання в системі післядипломної освіти; аналітичне узагальнення результатів їхньої навчальної діяльності, спрямованої на самовдосконалення й саморозвиток у педагогічній діяльності [2].

Спираючись на наведені наукові праці, ми визначили завдання моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті: розробка технології відбору видів запитів до змісту освіти в закладі післядипломної освіти і методик збирання інформації; розробка алгоритму проведення моніторингового дослідження; збір інформації; розробка комп'ютерної основи для зведення, узагальнення, класифікації і первинного аналізу інформації; обробка, коригування і введення інформації в бази даних; здійснення первинного аналізу інформації, класифікація інформаційних масивів; виявлення основних тенденцій розвитку професійних компетенцій учителів; створення прогнозів, аналітичних, довідкових матеріалів, виділення чинників впливу на зміну ситуації в педагогічному процесі; виявлення й оцінювання якісних показників оволодіння вчителів різними формами навчання, особливостями їх використання в малочисельних класах, формами і методами інноваційної діяльності; забезпечення зворотної інформації про відповідність фактичних результатів діяльності її кінцевим результатам; виявлення причин і чинників невідповідності запланованих і фактичних результатів; удосконалення технології моніторингу.

Наведемо алгоритм процедури моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті: 1) формування мети і цілей моніторингу, визначення критеріїв, показників, індикаторів якості вимірювання; 2) добір інструментарію; 3) організація моніторингу; 4) збирання даних; 5) оброблення й аналіз отриманих даних; 6) оприлюднення результатів.

Проаналізовані підходи спонукали до створення періодичної системи вивчення професійних запитів педагогів, що охоплює докурсний, післякурсний та міжкурсний періоди. Перший (докурсний) період педагогічного діагностування співпадає з констатувальним етапом експерименту. Другий (курсний) період – діагностування рівня знань після закінчення навчання на курсах підвищення кваліфікації й спецкурсі. Третій (міжкурсний) період – діагностика набуття вчителем знань і оволодіння новими практичними вміннями, формування професійних компетентностей під час практичної педагогічної роботи в умовах малокомплектної школи, методичної діяльності й самоосвіти.

На підставі наведеного алгоритму та для забезпечення ефективності моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті було визначено завдання організації й проведення моніторингу; при цьому у кожному періоді моніторингових досліджень висувалися різні завдання. На першому: отримання загальної інформації про вчителів, особливості організаційно-педагогічних умов їхньої професійної діяльності, виявлення фахових інтересів, мотивів і прагнень щодо набуття нових знань і вдосконалення своїх психолого-педагогічних компетентностей; на другому: визначення кількісного і якісного зростання теоретичних знань, професійних потреб і професійних компетенцій учителів після навчання за програмою курсів підвищення кваліфікації і спецкурсу “Особливості педагогічної діяльності в умовах малокомплектної школи”; на третьому: виявлення рівня приросту знань і умінь у процесі методичної діяльності й

самоосвіти, активізація їхньої участі в інноваційних освітніх процесах.

Для побудови ефективної системи моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті необхідно було визначити загальні й специфічні показники. Ми виходили з того, що загальні показники відображають рівень теоретичної підготовки вчителя з питань педагогіки, психології, методик, тому будемо вважати їх теоретичними показниками. Специфічні показники відображають ступінь сформованості практичних умінь учителів, прояву активності участі конкретного педагога в організаційно-методичній роботі школи, району, міста, області, а також запровадження інноваційних технологій та методик у педагогічну діяльність, тому вважаємо їх практичними показниками.

При доборі показників діяльності системи враховуються такі властивості: стійкість показника протягом тривалого часу; реальність і об'єктивність показника; наявність обґрунтованих і наукових технологій оцінювання даного показника. Сукупність найбільш стійких і реальних показників розглядається як системоутворюючий чинник у цілому. Порівняння мети діяльності з її фактичною реалізацією дозволяє визначити конкретні шляхи корекції діяльності учасників педагогічного процесу на різних його етапах.

Під час проведення моніторингу обробка даних дослідження передбачає використання таких методів: генерація звітів, дисперсійний аналіз, кореляційний аналіз, регресійний аналіз, кожний з яких має певний зміст.

Обґрунтований механізм діагностики професійної компетентності передбачає систему критеріїв, відповідних показників і комплекс методів визначення їх кількісних й якісних характеристик. Залежно від інтенсивності вияву показників визначається відповідний рівень розвитку показників професійної компетентності вчителя: низький, задовільний, достатній, високий. Використано такі форми, методи і прийоми здійснення моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті: тестування (перевірка і оцінка обсягу засвоєних знань); спостереження (можливість візуальної оцінки практичного використання набутих знань); експлікація – розгортання змісту навчальної діяльності – дозволяє діагностувати зміни, що відбуваються у знаннях і вміннях учителів, та оперативно вносити корективи в процес навчання; опитування, анкетування (одержання інформації на основі аналізу письмових чи усних відповідей на спеціально підібрані запитання); аналіз результатів навчальної діяльності слухачів (на підставі поточного оцінювання за різними модулями навчання); стартова та фінішна діагностика рівня професійної компетентності (різними методами).

Значну увагу приділено підбору досконалого діагностичного інструментарію. Ми намагалися, щоб відібраний інструментарій дослідження відповідав загальноприйнятим характеристикам: валідність – відповідність інструментарію й результатів вимірювання поставленим завданням; об'єктивність – мінімізація впливу суб'єктивних чинників на процедуру вимірювання; надійність – ступінь стійкості результатів вимірювання; точність – мінімальна похибка, з якою можна провести вимірювання. Відповідно до критеріїв і показників дослідження інструментарієм можуть бути: анкети, кваліметричні моделі, таблиці для узагальнення рівня навчальних досягнень слухачів, тести, спеціальні форми для збору статистичної інформації, схеми аналізу та самоаналізу уроку [2].

При проведенні моніторингових досліджень у формуванні загальної оцінки за кожним напрямом ураховувалися різні рівні можливостей та результативності діяльності. Оцінювання проводилося за спеціально дібраними показниками, що унеможливило суб'єктивність у оцінюванні. Наприклад, враховувалося, що найменш динамічним є показник матеріально-технічного забезпечення закладу. Він коригується, як правило, тільки на початку навчального року, зміни в показниках у цьому напрямку вносяться за необхідності. Інші показники, наприклад, рівень навчальних досягнень учителів у процесі післядипломної освіти, є більш динамічними.

Також ураховувалося, що на результативність моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті впливають декілька факторів. Перший: точність вимірів (характеристика якості вимірів, що відбиває близькість до нуля похибок їхніх результатів). Висока точність вимірів відповідає малим складовим похибок усіх видів (як випадкових, так і систематичних). Похибка виміру – характеристика результату виміру, тобто відхилення знайденого значення розміру від її реального значення. Другий: досліджувана аудиторія слухачів складається з учителів різного ступеня підготовленості, різного рівня інформованості, із різною мотивацією і готовністю сприйняти результати досліджень. Тому необхідно готувати навчальні, методичні й інформаційні матеріали декількох рівнів складності й деталізації. При цьому слід дотримуватися таких основних вимог: доступність викладання, достовірність й повнота висновків, адекватність рекомендацій. Третій: щоб підготовлені матеріали викликали зацікавлення у вчителів-респондентів, варто готувати спеціальну анотацію, що відображує всі ключові моменти дослідження. Така анотація, перш за все, містить змістову інформацію, необхідну для педагогічної діяльності, отже є як цікавою, так і корисною.

Інформація, що отримана у процесі моніторингових досліджень, створює інформаційні потоки. За підсумками моніторингового дослідження створювалася база даних (на основі електронних таблиць Microsoft Excel).

У другому (курсівому) періоді здійснювалися моніторингові дослідження після навчання вчителів на курсах підвищення кваліфікації й навчання за програмою спецкурсу “Особливості педагогічної діяльності в умовах малокомплектної школи”, а саме: визначалися кількісне і якісне зростання теоретичних знань, професійних потреб учителів.

У третьому (міжкурсівому) періоді увагу приділено запровадженню вчителями у педагогічній діяльності різних форм та методів навчання, підвищенню рівня оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями; вмотивованості педагогів до навчання за дистанційною формою, організації дистанційного навчання; створенню дидактичного та методичного забезпечення дистанційного навчання; участі в інноваційних освітніх процесах, різних формах методичної роботи і самоосвіти.

Для проведення моніторингу було розроблено кваліметричний механізм, за яким здійснено діагностику вихідного стану сформованості педагогічної майстерності вчителів; використано комплекс методів – опитування, тестування, оцінка (самооцінка), педагогічне спостереження, відвідування відкритих уроків, контрольні й творчі роботи, інтерв'ю, шкали вимірювання, бесіди, рейтингу.

Сформованість професійної компетентності вчителя оцінювалася в кількісних показниках, що відповідають високому, середньому, низькому рівням. Упровадження моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті сприяло підвищенню якості навчального процесу як у курсовий, так і в міжкурсівий період, що підтвердило необхідність його проведення як педагогічної умови розвитку професійної компетентності.

Актуальним і доцільним у межах нашого дослідження є організація й проведення моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у процесі післядипломної освіти в докурсівий, післякурсівий та міжкурсівий періоди. Акмеологічний характер моніторингу виявляється у своєчасному прогнозуванні позитивної динаміки розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл.

Висновки... Таким чином запровадження моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті сприяло підвищенню якості навчального процесу як у курсовий, так і в міжкурсівий період, що підтвердило необхідність його проведення як педагогічної умови розвитку професійної компетентності. Актуальність розробки відповідної умови – організація й проведення моніторингу розвитку професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл у післядипломній освіті – обумовлена тим, що розвиток професійної компетентності вчителів малокомплектних шкіл є процесом динамічним і підлягає відстеженню, контролю, оцінюванню, прогнозуванню й перспективному баченню наслідків змін.

Використана література:

1. Булах І.І. Якість освіти та управління якістю: головні показники визначення якості освіти / І.І. Булах // Післядипломна освіта в Україні. – 2006 (8). – №1. – С. 71-74.
2. Єльнікова Г. В. Наукові основи управління загальною середньою освітою в регіоні: монографія / Г.В. Єльнікова. – К. : ДАККО, 1999. – 303 с.
3. Клокар Н.І. Андрагогічна модель підвищення кваліфікації педагогів на засадах диференційованого підходу / Н.І. Клокар // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – № 2. – С. 23-28.
4. Олійник В.В. Тенденції розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах трансформації суспільства / В.В. Олійник // Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2013. – №1. – С. 56-66.
5. Покроєва Л.Д. Організація моніторингу ефективності та якості післядипломної педагогічної освіти / Л.Д. Покроєва, З.В. Рябова // Теорія та методика управління освітою. – 2008. – Вип.1. – URL: <http://tmi.umo.edu.ua/docs/1/08pldppo.pdf>

Покроєва Л.Д., Армейская Л.В.

МОНИТОРИНГ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЕЙ МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ ШКОЛ В ПРОЦЕССЕ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье освещена одна из проблем развития профессиональной компетентности учителей малокомплектных школ в системе последипломного образования, а именно: мониторинг развития профессиональной компетентности учителей малокомплектных школ в процессе последипломного образования.

Обоснованно одну из главных условий развития профессиональной компетентности учителей малокомплектных школ через организацию и проведение мониторинга вступления всех компонентов профессиональной компетентности. Рассмотрены качества обучения, которая достигается за счет модернизации содержания образовательной деятельности курсов повышения квалификации на основе согласования государственного заказа, потребностей образовательного общества и процесса обучения за счет обеспечения достаточности условий, ресурсов, целесообразности избранных форм и методов учебно-познавательной деятельности, самостоятельной работы слушателей.

Ключевые слова: мониторинг развития, профессиональная компетентность, малокомплектная школа, система последипломного образования, модель развития профессионального мастерства, составляющие профессиональной компетентности.

Pokroeva L.D., Armeyskaya L.V.
MONITORING OF DEVELOPMENT TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE
IN THE UNGRADED SCHOOLS
IN THE PROCESS OF POSTGRADUATE EDUCATION

The introduction of monitoring system initiates changes occurring in the forms and methods of control that begins to perform besides administrative function, managerial, corrective and informative one. It actualizes the need of using modern forms of structured or standardized measuring of successful teaching and the introduction of adequate multimark evaluative scale, creating the system of educational standards and designing evaluative criteria for achieving the purpose.

Principles of monitoring: development teachers' professional competence in ungraded schools in postgraduate education: systemacity, objectivity, continuity, perspectiveness, humanistic directivity, openness, efficiency. Functions: analytical, diagnostic, corrective, oriententative, information. The goal – to ensure effective tracking quality changes in professional knowledge and skills of teachers in different periods of their training in the system of postgraduate education; analytical summarizing the results of their teaching activities directing to the self-improvement and self-development in teaching activities. Tasks: developing the algorithm of monitoring research; collecting, processing, analyzing the information; creating prognostication, analytical and reference materials, selecting factors influencing the changing situation in the educational process; providing reverse information about the conformity of actual results of the activity with its final ones; revealing the reasons and factors of discrepancy between planned and actual results; improving monitoring technology. Algorithm of the procedure: the formulation of the aim and the purposes of monitoring, the definition of criteria, indicators of the quality of measuring; selection of tools; organization of monitoring; data collection; processing and analyzing data; publication the results. Forms, methods and techniques: testing, monitoring, observation, explication, surveys, questionnaire, analysis of the results of students' learning activities, basis and final diagnosis of the level of professional competence. Research tools: questionnaires, qualimetric models, tables for summarizing the level of students' educational achievements, tests, special forms for collecting statistical information, schemes of analysis and introspection of the lesson – conform with generally accepted characteristics: validity, objectivity, reliability, accuracy.

The introduction of monitoring of the development of teachers' professional competence in the ungraded schools in the postgraduate education promoted an increase in learning process both in the period of the course and in the period between the courses, that confirmed the necessity of conducting it as pedagogical condition for the development of the professional competence.

Keywords: *monitoring of development, professional competence, ungraded school, system of postgraduate education, model of professional mastery development, parts of professional competence.*

Подано до редакції 13.04.2017.